

Keet Seel a Betatakin jsou dvě největší indiánské vesnice zachované v Arizoně, které patřily kmenům Kayente a Anasazi. Obě byly postaveny a obývány v letech 1250-1300 po Kristu. Dnešní potomci stavitelů těchto vesnic jsou známi jako Pueblané. Zejména kmeny Hopi a Zuni mají k těmto vesnicím silná náboženská a kulturní pouta, neboť se v době posvátné migrace staly jejich domovem a to nejméně pro osm klanů Hopi indiánů.

Navajové přesídlili do této oblasti a zabydleli se v 19. století. Místní navajské názvy pro vesnice a kaňony jsou stále používány. Keet Seel znamená „prázdné domy“ a Betatakin „dům pod převisem“. Navajský termín pro stavitele vesnic „Anasazi“ vlastně znamená „předek, předešlí lidé“.

Vesnice byly velmi dobře známé usedlíkům, kteří zde farmařili a pásli dobytek v kaňonech. Vážili si vesnic a ponechali je tak neporušené. Keet Seel byl poprvé viděn Anglo-Američany až v roce 1895. Betatakin byl objeven až v srpnu 1909, tedy pět měsíců po odhalení Navajo Monument. K Betatakin přivedli archeology navajští domorodci.

Keet Seel, větší z vesnic, se skládá z více než 155 místností a je považován za jednu z nejlépe zachovalých existujících prehistorických vesnic. Místnosti a cesty v Keet Seel tak dávají dnešním návštěvníkům možnost nahlédnout do minulosti.

Betatakin byl postaven v ohromném převisu navajských pískovců. Skládá z 135 místností, které sloužily pro spaní, jako sklady potravin a jako místo pro pořádání rituálů. Byly postaveny z bloků pískovce, používajíc písek a jílu jako spojovací hmotu a směřovány na skalních hřbtech pod krytým převisem. Aquifery (= vodou prostoupené vrstvy v pískovci) umožnily obyvatelům těchto převisů mít k dispozici dostatečné množství vody, výhodná poloha pak dovozovala zimnímu slunci vesnici každé ráno zahřát.

Farmaření bylo hlavní náplní obyvatel vesnic. Používali plodiny odpovídající tamějším suchým podmínkám – kukuřici, tykve a fazole. Využívali techniky farmaření v suchých oblastech a různé metody zavlažování včetně záplavového hospodářství. Semena, ořechy, zelenina a různé bobule byly sbírány pro stravu, stejně jako pro lékařské účely či užití při rituálech.

Aby lidé doplnili ryze zemědělskou stravu, pokračovali v lovu, ale v mnohem omezenějším množství než jejich předkové. Menší lovná zvířata jako zajáci, veverky a ptáci byli běžně v jejich jídelníčku, někdy doplněném o jeleny a horské ovce. K lovu používali sítě, oka a pasti stejně jako luk a šíp.

Do 13. století lidé zkultivovali tkaniny a zdokonalili hrnčířskou techniku na vysokou estetickou úroveň. Vytvořili hliněné nádoby s nádhernými dekoracemi (černé na bílém, rudém a později mnohobarevném podkladu). S hrnčířskými výrobky se hojně obchodovalo a měnilo za zboží z velmi vzdálených míst. Mezi takové patřily drahé kameny (převážně tyrkys), mořské ulity či papoušci (makau).

Náboženský život se soustředil kolem zajištění rovnováhy a harmonie mezi říší přírody a duchovním životem. Jelikož zemědělský způsob života Pueblanů byl těsně svázán se zemí a vodou, velká část náboženských praktik se věnovala právě zajištění dostatečných srážek, hojnosti obilí a blahobytu vesničanů a světa. U nejmodernějších sídel z té doby můžeme dnes najít stavby „kivas“, které sloužili k takovým náboženským účelům.

Petroglyfy (= vyškrábané obrazce) a piktogramy (= namalované) na čelních stěnách skal často líčí symboly klanů, nadpřirozené bytosti nebo výjevy z prostého vyprávění. Pueblané mají ústní tradici a jejich příběhy přežívají staletí, proto jsou také ty dnešní pravděpodobně velmi podobné těm, které se vyprávěly před dávnými časy. Ústní tradice je pak, vedle materiálů které byly odkryty archeology, významným pramenem dnešních znalostí o kultuře Pueblanů.

Pueblané byli niterně spjati s tímto regionem více než tisíc let. Mnohé plodiny, které byly vyšlechtěny pro suché podmínky se používají dodnes. Předměty, se kterými se dříve obchodovalo se také nezměnily. Zdobené reliéfy přešly do současného hrdčství.

Keet Seel a Betatakin reprezentují důležitou kapitolu v lidské historii a demonstrují kontinuitu bohatých kultur a tradic, které přežívají v jejich potomcích dodnes.